

**Aan de regeringsonderhandelaars:
Eindelijk een coherent klimaatbeleid opstarten betekent de loonkloof écht
verkleinen.**

Erik ROMBAUT, Evert LAGROU en Pascal DE DECKER

Erik ROMBAUT is bioloog. Hij doceert ecologie en milieukunde in de masteropleidingen Architectuur, Stedenbouw & ruimtelijke planning. KULeuven, faculteit architectuur LUCA. Hij publiceerde samen met Eva Heuts 'Duurzame Stedenbouw' in woord en beeld. Gids met praktijkvoorbeelden voor de transitie naar een ecopolis. Uitgeverij Die Keure ISBN 978 90 4860 734 1.

Evert LAGROU is hoogleraar emeritus aan de Sint-Lucas Hogeschool Gent/Brussel, departement Architectuur, waar hij Sociologie van de Architectuur en Stedenbouw doceerde. Vandaag is hij actief als voorzitter van de Gecoro's (Gemeentelijke Commissies Ruimtelijke Ordening) van Grimbergen, zijn thuisstad, en Vilvoorde

Pascal DE DECKER studeerde sociologie en ruimtelijke planning aan de RUGent en behaalde een doctoraat in de politieke en sociale wetenschappen aan de Universiteit Antwerpen. Hij doceert aan de Faculteit Architectuur, KU Leuven LUCA en AMRP, UGent. Hij publiceerde recent samen met Bruno Meeus 'De geest van suburbia' (Uitgeverij Garant, Antwerpen, ISBN: 9789044130799.).

Concurrentie en loonlasten

Zowat dagelijks wordt de publieke opinie door diverse 'captains of industry' duidelijk gemaakt dat dit land lijdt onder een enorme loonkloof, die competitie met onze voornaamste West-Europese concurrenten bemoeilijkt en die met Oost-Europese en Aziatische lage loonlanden helemaal onmogelijk maakt. Anderzijds wijzen vakbonden op de enorme (Europese) werkloosheidsproblematiek, die vooral laag geschoolden treft.

De roep om de loonlasten fors te verlagen is groot, met toenemende tweespalt tussen werkgevers (met gelieerde partijen) en werknemers (met gelieerde partijen). Het NVA model, versus het PS model, weet U nog ?

Klimaatverandering

Al dit gekibbel stelt natuurlijk helemaal niks voor wanneer je de wérkelijke problemen onder ogen ziet, de *klimaatverandering* die een bij de Noordzee gelegen land als België heel erg zwaar zal treffen. Daar zou het bij de lopende regeringsformaties moeten over gaan: hoe kunnen we een koolstofarme samenleving op de rails krijgen en de enorme transitie die daarvoor nodig is eindelijk opstarten? Want hoe sneller we dat doen, hoe minder dat zal kosten, hoe langer we daarmee wachten hoe zwaarder de factuur wordt, daar zijn milieueconomen het over eens ¹.

De Belgische ecologische voetafdruk versus de ruimtelijke chaos

De beperkte oppervlakte van deze planeet delen met meer dan 7 miljard mensen betekent dat ieder van ons een kleine 2 ha ter beschikking heeft. Diverse studies tonen aan dat een gemiddelde Belg echter een voetafdruk heeft van liefst 8 ha ². Dat is precies evenveel als de

¹ STERN, 2006. Review on the economics of climate change, London . Sir Nicholas Stern berekende dat mitigatiemaatregelen ons jaarlijks 1 tot 2% van ons wereldwijde bruto binnenlands product (BBP) zouden kosten. Maar als we niks doen, zullen we volgens Stern in de toekomst 5 tot 20% van ons wereldwijde BBP moeten uitgeven om de gevolgen van klimaatverandering te bestrijden.

² WWF, 2010. Living planet report 2010, page 39. (57pp. ill. ISBN, 978-2-940443-08-6).
http://www.wwf.be/ media/WWF_LPR_2010_EN_342355.pdf

gemiddelde Noord-Amerikaan. En dat is niet toevallig. Niet alleen hebben we de Noord-Amerikaanse vleesconsumptie gekopieerd (vlees produceren vraagt heel veel landbouwoppervlakte) maar ook werden we verblind door 'The American Dream'. België kopieerde als geen ander Europees land, de *Amerikaanse Suburbia*: leven in een vrijstaand huis in de voorstads- en plattelands verkaveling, gebaseerd op goedkope fossiele brandstof³. Belgische huizen zijn echter héél slecht geïsoleerd: het Belgische energieverbruik per m² in residentiële gebouwen ligt >70 procent hoger (!) dan het EU-gemiddelde⁴.

Grote huizen omringd door grote tuinen betekent weinig inwoners per hectare. Weinig huizen per ha, is extreem duur voor nutsvoorzieningen zoals rioleringen, postbedeling en ophalen van huisvuil. Bovendien maakt dat milieuvriendelijke warmtenetten onmogelijk (in Denemarken bijvoorbeeld is bijna 70 % (!) van de woningen aan een warmtenet gekoppeld)⁵.

Ook maken dergelijke lage densiteiten rendabel openbaar vervoer onmogelijk. Het gevolg daarvan is dan weer dat dit land filekampioen is van Europa⁶. Deze onwaarschijnlijke mobiliteits- en congestieproblematiek is natuurlijk een afgeleide van de ruimtelijke chaos in het 'suburbane België' én van de scheiding tussen wonen/werken/recreatie⁷.

De vrijstaande verkavelings-huizen hebben dan ook diverse (bedrijfs)auto's in de garages staan, terwijl ook de woonbonus gretig wordt ingezet om de rekeningen te doen kloppen.

De werkelijke loonkloof

Een belangrijk deel van het loon van een modaal middenklasse gezin in België wordt dan ook opgesoupeerd voor het verwarmen (fossiele brandstof) en koelen (airco) van de slecht geïsoleerde alleenstaande woningen. Ook de transportkosten en het transportgerelateerde energieverbruik blijven maar stijgen. Ondermeer daardoor heeft België voor een **gelijke eenheid BNP tot 25% meer energie nodig** dan bijvoorbeeld Duitsland. De gehele EU-27 doet het fors (21%) beter dan België⁸. Of anders gezegd: van een Duits/Europees loon moet veel minder worden opzij gelegd voor de transport- en energiefacturen. Een gemiddeld Europees gezin houdt netto ruim één vijfde meer over van het loon, dan een Belgisch gezin.

De loonkloof verkleinen door een milieu- en ruimtelijke ordening beleid te voeren

Een ecologisch gefundeerde ruimtelijke planning én een betere isolatiegraad van het Belgische gebouwen patrimonium zijn dus heel belangrijke manieren om de loonkloof aan te pakken. De gezinnen zouden daardoor netto veel meer aan het loon over houden. Bovendien levert dergelijke transitie erg veel lokale en vaak relatief laag geschoolde arbeidsplaatsen op. Zo is er erg veel isolatiewerk te doen, in dit land: dat creëert bovendien jobs die niet te delocaliseren zijn naar lage loonlanden.

Terwijl Europa zich opmaakt voor de implementatie van de 'Energy Roadmap 2050' en dat ook haalbaar en betaalbaar acht⁹, terwijl studie na studie aantoonde dat reductie van uitstoot van broeikasgassen met 80 tot 95 % ook in België haalbaar en betaalbaar is en goed is voor de

³ E.E.A. 2006. Urban sprawl in Europe. The ignored challenge. ISSN 1725-9177. ISBN 92-9167-887-2 European environment Agency Report No 10/2006.

<http://glossary.eea.europa.eu//terminology/sitesearch?term=Urban+sprawl+in+Europe.The+ignored+challenge>

⁴ http://www.mckinsey.com/client_service/sustainability/latest_thinking/greenhouse_gas_abatement_cost_cures

⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=-0V5OMS4kzw&feature=endscreen&NR=1>

⁶ http://www.vandaag.be/binnenland/123426_belgie-was-vorig-jaar-filekampioen-van-europa.html

⁷ <http://www.posadlabs.com/flemish-metropolitan-dream/>

⁸ <http://yearbook.enerdata.net/energy-intensity-GDP-by-region.html>.

⁹ http://ec.europa.eu/energy/energy2020/roadmap/index_en.htm

creatie van arbeidsplaatsen ¹⁰, terwijl een Belgische ‘roadmap 2050’ haalbaar en betaalbaar wordt geacht ¹¹, terwijl 100 % (!) hernieuwbare energie in België tegen 2050 haalbaar en betaalbaar wordt geacht ¹², talmen de federale en de gewestregeringen met het nemen van beslissingen die het verschil kunnen maken, en die België uit de achterstandpositie kunnen halen. Met het blijven aankopen van schone buitenlandse lucht gaan we er écht niet komen.

Deze diagnose is wetenschappelijk intussen zo degelijk onderbouwd dat ze ook door steeds meer beleidsverantwoordelijken niet meer in vraag wordt gesteld. Zo worden de nadelen van de verspreide verkavelingen en lintbebouwing steeds meer erkend. Toch krijgt dit bewustzijn geen vertaling in het beleid, dat door de economische belangen zo gestuwd wordt, dat een ecologische geïnspireerde stedenbouw en ruimtelijke ordening geen kansen krijgt. De woonzones in de gewestplannen bevatten ruim voldoende bouwgronden om aan de huisvestingsbehoefte te voldoen. Alleen wordt geen grondbeleid gevoerd om deze vaak in de kernen gesitueerde gronden op de markt te brengen tegen een haalbare prijs. Er worden dus nog steeds nieuwe, eigenlijk overbodige woonuitbreidingsgebieden en verkavelingen aangesneden, *suburbia* blijft maar uitdijen. Anderzijds zijn er veel te weinig middelen om het groot tekort aan sociale woningen bij te sturen of om de grote woningleegstand in de steden in te schakelen in een sociaal woonbeleid. We hebben dus dringend een beleid nodig dat de economische ontwikkeling combineert met grote ecologische en sociale bekommernissen. Kunnen we dit verwachten van de komende regeringen?

Voor een **gelijke eenheid BNP** heeft België tot **25% meer energie nodig** (85) dan bijvoorbeeld Duitsland (60). De EU-27 (64) doet het fors (21%) beter dan België.

Energie intensiteit per eenheid BNP van 2006 tot 2012 bij gelijke koopkracht

ktoe\$05p	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Vergelijking % 2012
Wereld	0,20	0,20	0,19	0,19	0,19	0,19	0,18	100
Europa	0,13	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	64
EU-27	0,13	0,13	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	64
België	0,17	0,16	0,16	0,16	0,17	0,16	0,16	85
Frankrijk	0,14	0,14	0,14	0,13	0,14	0,13	0,13	70
Duitsland	0,13	0,12	0,12	0,12	0,12	0,11	0,11	60
Nederland	0,13	0,13	0,13	0,13	0,14	0,13	0,13	70
Verenigd Koninkrijk	0,11	0,10	0,10	0,10	0,10	0,09	0,10	52

Bron : "World Energy Intensity Data". Enerdata Statistical Energy Review 2012. Enerdata. <http://yearbook.enerdata.net/#/energy-intensity-GDP-by-region.html>.

¹⁰ <http://www.klimaat.be/2050/nl-be/analyse-van-scenarios/>

¹¹ Climact en VITO, 2013

¹² Studie uit 2012 van het federaal planbureau, VITO (Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek, Mol) en ICEDD (Institut de Conseil et d'Etudes en Développement Durable, Namur)